

VA-policy

En del av Östhammars kommuns VA-plan

Antaget av	Kommunfullmäktige 14 december 2021, § 193
Antaget	
Ersätter	Strategi för vatten och avlopp (KF 2012-06-12, § 54)
Gäller för	Kommunstyrelsen, Bygg- och miljönämnden och Östhammar Vatten
Dokumentansvarig	Verksamhetschef Växande kommun

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
VA-policy.....	4
Ställningstagande	4
1. Information och kunskapsuppbyggnad	4
2. Dricksvatten	4
3. Avloppsvatten.....	5
4. Resurshushållning och innovativa lösningar.....	6
5. Utveckling och utbyggnad av kommunalt VA.....	6
6. Samverkan.....	7
7. Planering och ekonomisk hållbarhet	8
Ordlista	9

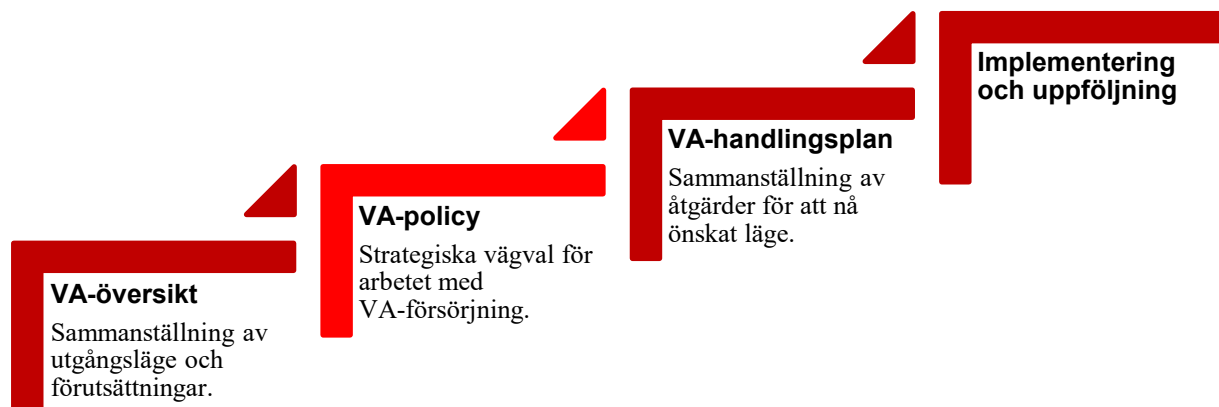
Detta projekt har delfinansierats genom statsstöd till lokala vattenvårdsprojekt förmedlade av Länsstyrelse i Uppsala.

Inledning

Östhammars kommun står inför en rad utmaningar när det gäller vatten och avlopp. Möjligheterna att ansluta fler fastigheter till de befintliga kommunala vatten- och avloppsanläggningarna är i dagsläget begränsade samtidigt som det finns ett stort behov av att ansluta fler fastigheter. Vattenförsörjningen sker huvudsakligen genom grundvatten och grundvattenmagasinen i kommunen är små. Flera av de kommunala avloppsreningsverken ligger nära sin tillståndsgivna kapacitet. En stor del av vattenförekomsterna i Östhammars kommun har i klassningen enligt vattendirektivet dålig ekologisk status vilket begränsar möjligheterna till utbyggnad av avloppsreningsverken och innebär att åtgärder behöver vidtas för att uppnå miljö kvalitetsnormerna. En stor del av Östhammars kommuns attraktivitet och utveckling är direkt kopplad till kustområdet och dess vatten.

Östhammars kommun påbörjade under 2020 arbetet med att ta fram en vatten- och avloppsplan, en så kallad VA-plan. Med VA-planen vill kommunen skapa en långsiktigt hållbar plan för hur VA-försörjningen, kommunal och enskild, ska utvecklas för att uppfylla nuvarande och framtida behov och krav. VA-planen är även ett viktigt underlag för kommunens arbete med att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Enligt Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram ska det finnas en kommunal VA-plan men det är inte något som krävs i vattentjänstlagen, miljöbalken eller plan- och bygglagen. VA-planen saknar rättsligt bindande verkan men kan ses som kommunens eget styrmedel för att åtgärder ska kunna genomföras på ett effektivt sätt. Denna VA-policy är en del av Östhammars kommuns VA-plan.

VA-planeringen i Östhammars kommun utgår från den metodik som tagits fram av Havs- och Vattenmyndigheten och som redovisas i rapport 2014:1 ”Vägledning för kommunal VA-planering” (figur 1).

Figur 1. VA-planeringens olika delar enligt Havs- och vattenmyndighetens vägledning för kommunal VA-planering.

VA-policyn är ett viktigt styrdokument i arbetet med VA-planen. I VA-policyn fastställs strategiska vägval, riktlinjer för hantering av olika frågor och prioriteringsgrunder. I VA-policyn sammanfattas kommunens ställningstagande med *VA-översikten* som underlag. Tillsammans med VA-översikten utgör VA-policyn grunden för framtagandet av en *VA-handlingsplan*.

VA-policy

Östhammars kommun ska ha en långsiktigt ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar VA-försörjning som bidrar till en hållbar bebyggelseutveckling och en god livsmiljö för människor, djur och växter. VA-försörjningen ska vara anpassad efter lokala förutsättningar och förväntade klimatförändringar.

Ställningstagande

1. Information och kunskapsuppbyggnad

1.1 Östhammars kommun ska arbeta aktivt med information och kunskapsuppbyggnad om VA-försörjning såväl inom den kommunala organisationen som hos besökare, invånare, fastighetsägare och verksamhetsutövare. Arbetet ska innefatta såväl kommunal som enskild VA-försörjning.

Syfte

Att skapa förståelse för och kännedom om de gemensamma åtaganden som behöver göras för att värna om kommunens vattenresurser, skydda vattenförekomsterna samt skapa goda förutsättningar för att göra hållbara val gällande VA-försörjning.

Förtydligande

Kunskap och medvetenhet, hos alla berörda, om de utmaningar som finns inom VA-området är en viktig grund för att skapa en långsiktigt hållbar VA-försörjning. Det skapar förhoppningsvis förståelse och engagemang, vilket är en viktig grund för det gemensamma arbete som behöver göras. Genom öppenhet, tydlighet och god kommunikation kan kommunen underlätta för besökare, invånare, fastighetsägare och verksamhetsutövare att identifiera och välja alternativ som är anpassade efter de lokala förutsättningarna.

2. Dricksvatten

2.1 Östhammars kommun ska skapa goda förutsättningar för dricksvattenförsörjning för nuvarande och kommande generationer. Dricksvattenförsörjningen ska prioriteras före andra intressen.

Syfte

Att genom prioriteringar och aktiva val skapa bästa möjliga förutsättningar för dricksvattenförsörjning idag och i framtiden.

Förtydligande

Tillgången på lämpliga större vattentäkter är begränsad i Östhammars kommun och det är därför viktigt att skapa bästa möjliga förutsättningar för dricksvattenförsörjning. Genom att prioritera dricksvattenförsörjningen, till exempel genom att skydda områden som är eller har potential att bli viktiga för dricksvattenförsörjningen, före andra intressen skapas bättre förutsättningar för såväl dagens som kommande generationers dricksvattenförsörjning.

2.2 Östhammars kommun ska ha god kunskap om vattentillgången och vattenanvändningen inom hela kommunen, såväl inom områden med kommunalt som med enskilt VA.

Syfte

Att möjliggöra en långsiktig planering samt identifiera områden med risk för vattenbrist.

Förtydligande

God kännedom om vattentillgång och vattenanvändning är ett viktigt underlag för långsiktig planering av till exempel bebyggelseutveckling och för beredskap vid torka. Områden som har eller riskerar att få problem med vattenbrist kan identifieras och lämpliga åtgärder vidtas. Vattenbrist kan uppstå till följd av såväl kvalitets- som kvantitetsproblem. Med god kunskap om förutsättningarna kan kommunen även ge råd och stöd till exempelvis fastighetsägare och exploitörer.

3. Avloppsvatten¹

3.1. I Östhammars kommun ska kommunal och enskild spillvattenhantering vara långsiktigt hållbar och anpassad efter vattenförekomstens status.

Syfte

Att minimera påverkan från spillvatten på yt- och grundvattenförekomster.

Förtydligande

God status i yt- och grundvattenförekomster är en förutsättning för att Östhammars kommun ska kunna växa och vara attraktivt. Utsläpp av näringsämnen från spillvatten är en bidragande orsak till dålig status i många av kommunens vattenförekomster. God rening i såväl kommunala som enskilda spillvattenanläggningar är viktigt för att minimera påverkan från spillvatten på vattenförekomster.

3.2 Dagvattenhanteringen i Östhammars kommun ska vara långsiktigt hållbar och utformad för att minimera negativ påverkan på naturen och dess vattenbalans.

Syfte

Att säkerställa att dagvattenhanteringen är utformad på ett sådant sätt att yt- och grundvattenförekomsternas status inte försämras, att negativ påverkan på vattenbalansen minimeras samt att de möjligheter som dagvattenhantering kan innebära tas till vara.

Förtydligande

Avledning av dagvatten via ledningsnät kan bland annat minska grundvattenbildningen

---

¹ I vattentjänstlagens definition av avloppsvatten ingår spill-, dag- och dränvatten. *Spillvatten* är vatten från till exempel toaletter, dusch och tvätt. *Dagvatten* är regn- och smältvatten från till exempel tak och gator. *Dränvatten* är vatten från dränering av till exempel byggnader eller mark.

och påverka flöden i naturliga vattensystem. Förorenande och övergödande ämnen i dagvatten kan även ha en betydande påverkan på vattenförekomster. Dagvattenhanteringen behöver utformas för att hantera denna problematik men dagvatten kan även vara en resurs och innebära stora möjligheter att skapa mervärden i form av klimatanpassning och ekosystemtjänster². Med lämplig utformning kan dagvattenhanteringen till exempel bidra till att minska risken för översvämning, vilket kan bli särskilt viktigt vid ett förändrat klimat. Det är även möjligt att utforma dagvattenhanteringen så att det skapas miljöer för rekreation och/eller för att gynna biologisk mångfald.

4. Resurshushållning och innovativa lösningar

4.1 Östhammars kommun ska främja användandet av innovativa lösningar för såväl kommunal som enskild VA-försörjning. Hushållning med resurser ska eftersträvas.

Syfte

Att skapa förutsättningar för innovativa lösningar och utveckling av nya tekniker med fokus på resurshushållning.

Förtydligande

Nya tekniker kan skapa bättre förutsättningar för miljö- och kostnadseffektiva lösningar, framförallt på de platser där de naturliga förutsättningarna begränsar möjligheterna för konventionell VA-försörjning. Med naturliga förutsättningar avses här till exempel tillgång på vatten av dricksvattenkvalitet och markförhållanden. Även andra förhållanden, som vattenförekomstens status, kan innebära begränsade möjligheter för konventionell VA-försörjning.

5. Utveckling och utbyggnad av kommunalt VA

5.1 Vid utbyggnad av kommunalt VA i Östhammars kommun ska behovet enligt vattentjänstlagen väga tyngst. Andra faktorer som påverkar prioriteringsordningen är kostnadseffektivitet och möjligheter till samordning.

Syfte

Att säkerställa att utbyggnad av kommunalt VA görs i de områden där det finns ett behov, med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, samtidigt som utbyggnaden görs på ett resurseffektivt sätt.

Förtydligande

Kommunen har en skyldighet att ordna vatten och/eller avlopp om det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas i ett större sammanhang. Denna skyldighet

---

² Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger.

omfattar såväl befintlig bebyggelse som ny bebyggelse vid till exempel förtätning eller exploatering. Med tanke på att det i kommunen finns ett stort behov av att ansluta fler fastigheter och att det i dagsläget finns begränsade möjligheter att göra det kommer det att behöva göras en prioritering. Genom att vid prioriteringen ta hänsyn till möjligheter till samordning och kostnadseffektivitet skapas förutsättningar för att lägga resurserna där de gör mest nytta. Utbyggnad kan innebära anslutning till befintliga VA-anläggningar eller nya anläggningar.

5.2 Östhammars kommun ska vara tydligt och transparent om vad som gäller för VA-försörjningen i utbyggnadsområden i väntan på utbyggnad.

Syfte

Att säkerställa att det finns en känd, tydlig och väl avvägd hantering av bygglov, förhandsbesked, detaljplanering och miljötillsyn för de områden där det finns beslut om att ansluta till kommunalt VA.

Förtydligande

För vissa utbyggnadsområden kommer utbyggnaden av kommunalt VA ligga flera år fram i tiden. En tydlighet om vad som gäller i väntan på utbyggnad underlättar för fastighetsägare och exploatörer. Exploatering i dessa områden under denna period kan dock komma att innebära extra kostnader för VA för exploatören. Kraven på att åtgärda befintliga, undermåliga enskilda avlopp kan behöva skjutas fram.

5.3 Östhammars kommun ska vid utveckling och utbyggnad av kommunalt VA beakta möjligheterna att skapa mervärden.

Syfte

Att utreda och utvärdera eventuella möjligheter att skapa mervärden i samband med utveckling och utbyggnad av kommunalt VA.

Förtydligande

I samband med att kommunala VA-anläggningar renoveras, byggs om eller byggs ut kan det finnas möjligheter att skapa mervärden, till exempel i form av översvämningsskydd, rekreationsområden och/eller livsmiljöer för djur och växter. Genom att utreda och utvärdera dessa möjligheter i samband med ändringar av kommunala VA-anläggningar skapas goda förutsättningar för att tillvarata eventuella tillfällen att skapa andra värden.

6. Samverkan

6.1 Östhammars kommun ska arbeta för en långsiktig samverkan med såväl aktörer inom kommunen som med omkringliggande kommuner för hållbart samnyttjande av vatten- och avloppsresurser inom regionen.

Syfte

Att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara, resurseffektiva lösningar både inom kommunen och inom regionen.

Förtydligande

Gränsöverskridande lösningar kan vara bästa sättet att lösa stora VA-utmaningar. Genom att samarbeta med andra aktörer om gemensamma lösningar för vatten och/eller avlopp kan eventuellt resurseffektiva, hållbara lösningar identifieras.

7. Planering och ekonomisk hållbarhet

7.1 Östhammars kommun ska ha en långsiktig planering och en ekonomiskt hållbar kommunal VA-försörjning.

Syfte

Att säkerställa att resurser som läggs på utbyggnad, utveckling och underhåll ger långsiktig nytta i proportion till storleken på de avsatta resurserna.

Förtydligande

Med tanke på de stora investeringsbehov som finns för de kommunala VA-anläggningarna i Östhammars kommun är det viktigt att resurser läggs där de gör mest nytta. Genom en långsiktig planering och samhällsekonomiska analyser skapas goda förutsättningar för resurseffektiva investeringar.

Ordlista

Allmän VA-anläggning	En VA-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt vattentjänstlagen. Kallas även kommunal VA-anläggning.
Avloppsvatten	I avloppsvatten ingår spill-, dag- och dräneringsvatten.
Dagvatten	Ytligt avrinnande regn- och smältvatten.
Dräneringsvatten	Grundvatten och nedträngande vatten från regn och snösmältning som avleds i dräneringsledning eller dike.
Enskild VA-anläggning	En VA-anläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en kommunal VA-anläggning.
Gästrike Vatten AB	Driftbolag samägt mellan Östhammar, Älvkarleby, Gävle, Ockelbo och Hofors kommuner med uppgift att sköta den allmänna VA anläggningen.
Kommunal VA-anläggning	En allmän VA-anläggning vilket innebär att kommunen har rättsligt bestämmande över den och som har ordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt vattentjänstlagen.
Recipient	Mottagare av behandlat eller obehandlat avloppsvatten (till exempel hav, sjö, vattendrag eller grundvatten).
Spillvatten	Förorenat vatten från till exempel toaletter, dusch och tvätt.
VA-anläggning	En anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av vattentjänster för bostadshus eller annan bebyggelse.
Vattenskyddsområde	Vattenskyddsområden fastställs för att i ett långsiktigt perspektiv trygga en god vattenkvalitet för viktiga vattentäkter.
Vattentjänster	Dricksvatten, spillvatten, dagvatten gata och dagvatten fastighet.
Verksamhetsområde	Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.
Östhammar Vatten AB	Helägt av Östhammars kommun. I detta bolag ligger ägandet av VA-anläggningar.